

กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี Sustainable Management Strategy for Conserving the Centuries-Old Architecture Arts of Vernacular Markets

ว่าที่ ร.ท.พิชัย สดภิบาล¹ อมรา รัตตากร² และสรณ ภู่คง³

Act.Lt. Pichai Sodhiban¹, Amara Ruttakorn² and Sadhon Bhookong³

¹นักศึกษาหลักสูตร ป.ร.ด (การจัดการ) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ³อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

sodpichai@gmail.com, amara2488@gmail.com, and sadhon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืนและเพื่อศึกษาพัฒนากลยุทธ์การจัดการสำหรับตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหา ความต้องการ กำหนดแนวทางวางแผนแก้ไขปัญห กำหนดแผนปฏิบัติการ และแผนการประเมินผล พื้นที่ในการวิจัย คือ ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กรรมการบริหารตลาด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เจ้าของร้านค้า ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปสถาปัตยกรรม ด้านตลาดพื้นถิ่น ด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม ด้านกลยุทธ์การจัดการที่ยั่งยืน และ กลุ่มนักท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การสังเกตและการจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสนทนา การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเพื่อสรุปหาคำตอบหลักและนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการทำวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ที่ควรอนุรักษ์ได้แก่ 1) อาคารเรือนแถวไม้ตลาดบางหลวง 2) ศาลเจ้าแม่ทับทิมและโรงเจบ้านฮักตั่ง 3) วัดบางหลวง และ 4) โรงเรียนเจียนหัว การดำเนินการอนุรักษ์มีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประวัติโครงสร้างอาคาร สืบหาอาคารและจำแนกวัสดุดั้งเดิม วางแผนการทำงานให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญและจัดหาสกุลช่างที่เหมาะสม บันทึกการทำงานทั้งหมด และ จัดตั้งหน่วยงานบำรุงรักษาตามขั้นตอนที่กำหนด ทั้งนี้การปรับปรุงอาคารจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานและแนวทางของพื้นที่อนุรักษ์ด้านอาคารทางประวัติศาสตร์ มีการจัดทำเอกสารทางวิชาการในการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร และผลการศึกษาพัฒนากลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง ร.ศ.122 สรุปได้ 5 ด้าน คือ 1) กลยุทธ์ด้านความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) กลยุทธ์ด้านการดำเนินการ 3) กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ 4) กลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 5) กลยุทธ์ด้านการเงิน

ข้อเสนอแนะให้ชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ.122 กรรมการบริหารสหสามัคคีบางหลวง คณะกรรมการพัฒนาตลาดบางหลวง หน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น ระดับรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่น ควรบูรณาการหน้าที่เข้าด้วยกันดังนี้ คือ ดำเนินการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี โดยยึดตามมาตรฐานของการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พลังงานและสิ่งแวดล้อมไทย การอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์ และยูเนสโก ในด้านนำกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมไปใช้กับชุมชนตลาด นำปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จไปดำเนินการศึกษาเอกลักษณ์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์ของตัวชี้วัดไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินกลยุทธ์ว่ามีผลเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากหรือน้อยใน 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ของชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ.122

คำสำคัญ: กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม ตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี

Abstract

This research aimed to study and develop sustainable management strategies for conserving the centuries-old architectural arts of vernacular markets. Designed as a participatory action research focusing on the collaboration of the local community in identifying problems, needs, solutions, action plans and evaluation plans, this study selected the Bangluang Ror Sor 122 vernacular market located in Banglane

district, Nakhon Prathom province. The participants from the market were the market's executive committee, local administration officers, local shop owners, tourists and specialists in the fields of architectural art, local markets, architectural art conservation and sustainable management strategies. Data collection included observation, voice recording, in-depth interviews, group discussions and seminars. Data analysis was done to determine core components and architectural building relationships required to be conserved as well as selection of the conservation methods.

The results indicated that four buildings in the areas needed to conserve are 1) the two-story wooden building in the Bangluang Ror Sor 122 market, 2) the Tuptim Goddess Shrine and Buan Hock Tung Vegetarian Almshouse, 3) Bangluang Temple and 4) Jian Hua Chinese School. In order to conserve the buildings, six methods are proposed such as to investigate and analyze the history of the building structures, to survey the buildings and classify their original materials, to create a plan that follows conservation rules, to hire appropriate experts and constructors to renovate, maintain and reconstruct the buildings, to record all the renovation and construction processes, and to establish a maintenance unit that follows the defined conservation procedures. It is important that the building renovation must be carried out according to these procedures and standards for buildings with architectural art in a conservation area. Furthermore, academic documentation of the renovation is essential to enable the buildings to be registered by the Fine Arts Department as landmarked or heritage-listed buildings.

In addition, the outcomes of this study include five strategies for operation of the Bangluang Ror Sor 122 market to conserve its century old architectural art, using strategies of Relationship strategy (2) Operation, Human resource Public relations and Financial.

There are suggestions for the improvement of the community Bangluang Ror Sor 122 that both governmental and private sectors should collaborate. With the suggestions, both groups should seriously promote the conservation of the vernacular architecture of these old structures. This could be performed by applying the standard of Art and Architecture protocols based on the use of environmentally-friendly energy and environmental sustainability strategies. Also this solution must follow the guidelines from Conservation of historic buildings and cultural heritage of UNESCO. In addition, both groups should utilize the management strategy for developing the market effectively and they should consider the factors that contribute to the success of the operation of Bangluang Ror Sor 122 market and study how to identify its uniqueness in the environment. The research also suggests the both groups should conduct an attempt to establish the criteria for evaluating strategies in four factors including the economy, society, environment, and awareness of the 100 years vernacular architecture.

Keywords : Sustainable Management Strategy; Conserving the Centuries Old Architectural Arts;
Vernacular Markets

1. บทนำ

ตลาดพื้นถิ่นของไทยที่มีอายุมากกว่า 100 ปี มีคุณค่าทางศิลปสถาปัตยกรรม โดยมีลักษณะของตลาดพื้นถิ่นเป็นชุมชนเรือนแพ ตลาดริมน้ำ ย่านตลาดย่านการค้า เป็นพาณิชย์อาศัยเป็นเรือนแถวไม้ ในปี 2553 ชุมชนตลาดพื้นถิ่นมีทั้งสิ้น 140 แห่ง [1] หลายชุมชนมีการอนุรักษ์เพื่อดำรงไว้ซึ่งงานสร้างสรรค์ทางศิลปสถาปัตยกรรม และการคงอยู่ของวิถีชีวิตดั้งเดิมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการสืบทอดกันมา

ยาวนาน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายเพื่อการสงวนรักษา การขึ้นทะเบียน การให้รางวัลของภาคเอกชนในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม และมีการจัดหาทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ [2] เพื่อให้คงอยู่เป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ ท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ของชุมชน โดยมุ่งหวังว่าผลการอนุรักษ์จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและบำรุงรักษามรดกที่ล้ำค่าแห่งชุมชนพื้นถิ่นไว้ ตัวอย่างตลาดพื้นถิ่นที่ได้รับการอนุรักษ์อย่างตลาดสามชุก อำเภอบาง

สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีการจัดการของคนในชุมชนเปลี่ยนจากตลาดที่ขบเซา กลับเป็นตลาดที่มีชีวิต[3] มีการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมทำให้ตลาดสามชุกเป็นชุมชนตลาดเก่าที่ดำรงวิถีชีวิตวัฒนธรรมและศิลปสถาปัตยกรรมแบบไทย-จีน ได้รับการอนุรักษ์ที่คงวิถีชีวิตที่เหมือนเดิมอย่างเหมาะสมด้านกับกระแสโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมและตอบสนองความต้องการของตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ [4] ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนและระหว่างการดำเนินการอนุรักษ์นั้น ได้แก่ ชุมชนตลาดพื้นถิ่นต้องการความเจริญ ความมั่นคงถาวรของอาคารที่อยู่อาศัยที่ใช้เทคโนโลยีในการก่อสร้างแบบสมัยใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองวิถีชีวิตชุมชนเมือง ทำให้ขาดความสมดุลระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท นอกจากนี้ การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกทำให้ตลาดพื้นถิ่นมีเนื้อที่ให้บริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ เกิดการขยายตัวของร้านค้าที่ขาดระเบียบวินัยไม่รักษากฎเกณฑ์ข้อบังคับ ขาดการวางแผนด้านความเสี่ยงของเศรษฐกิจ สินค้าไม่มีเอกลักษณ์ กลุ่มคนภายนอกเข้ามามีบทบาทในการขายสินค้าและมีสิทธิ์ในการบริหารตลาดจึงเกิดการมุ่งแต่หาผลกำไรและขาดจรรยาบรรณของนักบริการที่ดี [5] ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ซึ่งเป็นตลาดพื้นถิ่นที่ชุมชนตลาดมุ่งการให้บริการด้านบริโภคนิยมมากกว่าการอนุรักษ์อาคาร มีการต่อเติมดัดแปลงอาคารที่ไม่เป็นไปตามบริบทเดิมของศิลปสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ขาดความสวยงามตามเอกลักษณ์ของชุมชนตลาด ขาดการดูแลบำรุงรักษาให้คงสภาพดั้งเดิม ชุมชนเกิดความขัดแย้ง ขาดการร่วมแรงร่วมใจ มุ่งเศรษฐกิจส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ไม่มีแบบแผนหรือระบบการบริหารจัดการอัตลักษณ์ของชุมชนเปลี่ยน สินค้าต่างถิ่นเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ขาดจิตสำนึกด้านการบริการ ไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและผลทางมลภาวะทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และการใช้พลังงาน ขาดการจัดการการท่องเที่ยวและการให้บริการที่สอดคล้องเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ขาดการให้องค์ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวด้านศิลปสถาปัตยกรรม ขาดความร่วมมือกับภาคีภาคส่วนต่างๆ การให้บริการด้านสาธารณูปโภคไม่เพียงพอคุณภาพของสินค้าและราคายังไม่เป็นมาตรฐาน กิจกรรมดึงดูดการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านวิถีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมของชุมชนยังมีน้อย ขาดกฎระเบียบในการดำเนินการที่ชัดเจน สมาชิกชุมชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชน ขาดความมั่นใจต่อผู้มาเยือน[5]มีการจัดตั้งบริษัทเข้ามาจัดการทางด้านทรัพย์สินและที่ดินแต่ยังไม่ได้จัดตั้งองค์กรด้านธุรกิจเพื่อสังคม[12] ด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืนและการจัดการยุทธศาสตร์ด้านการตลาดเพื่อการขายสินค้าด้านวัฒนธรรม ขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษากลยุทธ์การจัดการเพื่อการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ซึ่งจะทำให้การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมมีการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมตามหลักการอนุรักษ์มรดกโลก เกิดการร่วมแรงร่วมใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุ่งเน้นการจัดการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมที่ยั่งยืน ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชน ผู้วิจัยเชื่อว่ากลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมจะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการพัฒนาชุมชนตลาดพื้นถิ่น ทำให้รักษาภูมิปัญญา วิถีชีวิตพื้นถิ่นของแต่ละชุมชนและอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสมัยใหม่ และ คงอยู่แบบร่วมสมัยได้อย่างกลมกลืนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชนที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อชุมชนตลาดพื้นถิ่นไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดพื้นถิ่น และพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง ร.ศ.122

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ได้คำนึงถึง 1) การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมการ คือ เก็บรวบรวม การรักษา การซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน [6] บริบทของศิลปะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประกอบด้วย ภูมิสังคม ภูมิวัฒนธรรม นิเวศวัฒนธรรม ชีวิตวัฒนธรรม [4] และสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืนนั้นคำนึงถึงที่ตั้ง [7] 2) การจัดการตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ที่ประกอบด้วย การจัดการองค์กร [8] การตลาด [9] การเงิน การบริหารทรัพยากร [10] การรับผิดชอบต่อสังคม [11] และธุรกิจเพื่อสังคม [12] 3) กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม 4 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม [11] และด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น [6]

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดพื้นถิ่น เป็นการเก็บรวบรวมรักษาสินทรัพย์ที่เรารักและหวงแหน อันเป็นมรดกตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาวิจัย ฟื้นฟู การพัฒนาให้สิ่งที่เราหวงแหนให้คงอยู่ตลอดไป [4] การจัดการอย่างยั่งยืน คือ ความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติทางสิ่งแวดล้อม หากการจัดการทั้งสามมิติดำเนินไปอย่างสมดุล ก็จะทำให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืนที่คนรุ่นต่อไปสามารถมีชีวิตหรือคุณภาพ

ชีวิตที่ดีกว่าคนในยุคปัจจุบัน [11] **กิจการเพื่อสังคม** เป็นการนำรูปแบบธุรกิจมาใช้กับเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ธุรกิจแบบไม่หวังผลกำไร ทำประโยชน์เพื่อสังคม รวมเข้ากับธุรกิจหลักของบริษัท รวมทั้งคืนผลกำไรที่ได้รับกลับคืนสู่ชุมชน [12] **สถาปัตยกรรมที่ยั่งยืน** มีหลักการเคารพในที่ตั้ง รักษาแผ่นดินและพืชพรรณ คำนึงถึงสภาพอากาศในท้องถิ่นไม่สร้างมลภาวะ การประหยัดการทดแทน พลังงาน ความสบายของผู้ใช้อาคารปลอดภัยทางเสียงและทัศนียภาพ การใช้วัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ [6]

5. ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตทางด้านพื้นที่ในการวิจัย** คือตลาดบางหลวง ร.ศ.122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. **ขอบเขตทางด้านเนื้อหา** คือการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม และ กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม

3. ขอบเขตทางประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลางของประเทศไทยยังเหลือตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี จำนวน 57 แห่ง [1] เลือกตลาดบางหลวง ร.ศ.122 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับทำวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เลือกแบบเจาะจงจาก 1) กรรมการบริหารตลาด 2) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 3) เจ้าของร้านค้า 4) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปสถาปัตยกรรม 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านตลาดพื้นถิ่น 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์การจัดการที่ยั่งยืน รวม 21 คน 8) กลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ 9) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป 60 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 81 คน

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** เริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่ พ.ศ. 2553 – 2557

6. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสอบถามและสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและเจ้าของร้านค้า รถเข็นและแผงลอย ชุดที่ 2 แบบสำรวจร้านค้า ชุดที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดที่ 4 การสนทนากลุ่ม ชุดที่ 5 การสัมภาษณ์

กรอบในการสร้างเครื่องมือ การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างจากหัวข้อหลักของหัวข้อวิจัยคือการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม บริบทของศิลปสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืน [7] การจัดการตลาดแบบธุรกิจเพื่อสังคม [12] กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม

7. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบตรงตามหัวข้อใหญ่ที่ศึกษา มีความเหมาะสมทางภาษาและเนื้อหาสาระ ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษามากที่สุด มีการตรวจสอบว่าคำถามตรงกับเรื่อง ครอบคลุม เหมาะกับผู้ที่ตอบหรือไม่ หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจคำถามหรือไม่ตอบตรงคำถามหรือไม่ ประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการอย่างยั่งยืน 2 ท่าน ด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางทฤษฎี 2 ท่าน

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกต สืบค้นข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพของตลาด สืบค้นข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพของโครงสร้างสถาปัตยกรรม ตลาดจัดทำบัญชีสำรวจร้านค้าจัดทำแผนผังอาคาร การบันทึกภาพ

2. การสัมภาษณ์ประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

3. การประชุมกลุ่มย่อย

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม [13] โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ (Preparation) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนตลาด การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้องการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของตลาด

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จัดสนทนากลุ่มกำหนดประเด็น วิเคราะห์ปัญหา สรุปสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และได้นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุม

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ (Acting) การหาแนวทางแก้ไขปัญหามา จัดประชุมพิจารณาผลการสำรวจทางกายภาพ ผลสรุปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืน หากกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ นำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานกลับไปให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพิจารณา

การจัดการข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ นำข้อมูลทั้งบันทึกไว้มาจัดพิมพ์เก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ อย่างน้อย 4 แหล่ง เพื่อความปลอดภัยของข้อมูล นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง นำมาแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหา เพื่อสรุปหาองค์ประกอบหลักและนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการทำการวิจัย แต่ละครั้งที่ดำเนินการเสร็จจะประชุมสรุปรายละเอียดของข้อมูลและแบ่งเป็นสองส่วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

10. ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ศิลปสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ที่วิเคราะห์เปรียบเทียบตามข้อกำหนดของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์และของยูเนสโก [19] [22] [23] [18] ได้แก่ 1) อาคารเรือนแถวไม้ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 2) ศาลเจ้าแม่ทับทิมและโรงเจบ้านฮกต้ง 3) วัดบางหลวงและโรงเรียนวัดบางหลวงและ 4) โรงเรียนเจียนหัว การดำเนินการอนุรักษ์มีดังนี้ 1) ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประวัติโครงสร้างอาคาร 2) สำรวจอาคารและจำแนกวัสดุ

ดั้งเดิม 3) วางแผนการทำงานให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ 4) ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและจัดหาสกุลช่างที่เหมาะสม 5) บันทึกการทำงานทั้งหมด และ 6) จัดตั้งหน่วยงานบำรุงรักษาตามขั้นตอนที่กำหนด ทั้งนี้การปรับปรุงอาคารจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานและแนวทางของการสงวนรักษาอาคารในพื้นที่อนุรักษ์ด้านอาคารทางประวัติศาสตร์ มีการจัดทำเอกสารทางวิชาการ ให้ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้านค้าที่เปิดบริการนักท่องเที่ยววันเสาร์อาทิตย์ (2557)

ตลาดบางหลวง ร.ศ.122	จำนวนห้อง	ร้านค้าพักอาศัย	แผงลอย	รถเข็น	หาบเร่	เรือ	แพ	ผลิตขายส่ง	บ้านพักอาศัย
ตลาดบน	20	3	-	-	-	-	-	2	15
ตลาดกลาง	52	5	-	2	-	-	1	3	44
ตลาดล่าง	139	64*	15	18	4	1	2	-	3
รวม	209	70	15	20	4	1	3	5	62

* ร้านค้ามี 1-3 ห้อง

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นตลาดแบ่งเป็น 3 ส่วน ตามช่วงในการก่อสร้าง ตลาดบนจะทำการก่อสร้างก่อนเป็นแห่งแรกต่อมาด้วยตลาดล่างและเมื่อมีการขยายตัวของชุมชนจึงมีการสร้างตลาดกลาง ต่อมาในปี 2536 เกิดไฟไหม้ตลาดบนไปเป็นใหญ่เหลือเพียง 23 ร้าน ปัจจุบันจึงเหลือแต่ตลาดล่าง 202 ร้าน และตลาดกลาง 57 ร้าน แบ่งเป็นร้านค้า 209 ร้าน แผงลอย 15 แผง และรถเข็น 20 คัน บ้านพักอาศัย 62 ห้อง และการผลิตสินค้า 5 ห้อง แพ 3 หลัง หาบเร่ 4 ที่ในการขายขายส่งและสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

1.เรือนแถวไม้

2.ศาลเจ้าแม่ทับทิม โรงเจบ้านฮกต้ง

4.วัดบางหลวง

5.โรงเรียนเจียนหัว

รูปที่ 1 สรุปถึงลักษณะแผนผังของชุมชนและอาคารสถานที่ ที่อยู่ในเงื่อนไขของการอนุรักษ์ในส่วนของผังอาคาร ลักษณะของรูปทรงหลังคาและส่วนประกอบของอาคารและวัตถุโบราณ (ภาพแผนที่จาก Google Map 2013)

ตารางที่ 2 สรุปเกณฑ์ในการเลือกสถานที่ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม

ชื่อสถานที่	ลำดับการอนุรักษ์	หลักเกณฑ์ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม									
		UNESCO						ASA			
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4
1.เรือนแถวไม้ตลาดบางหลวง ร.ศ.122	①	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	•	•	•	•
2.ศาลเจ้าแม่ทับทิมโรงเจบ้านฮกต้ง	②	Δ		Δ		Δ	Δ	•	•	•	•

Δ แทนหลักเกณฑ์ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของ UNESCO • แทนหลักเกณฑ์ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของ ASA สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

จากตารางที่ 2 เมื่อนำข้อกำหนดของเกณฑ์การพิจารณาใช้กับสถานที่ที่เลือกมาเพื่อทำการอนุรักษ์เกณฑ์ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ 4 ข้อกำหนด และยูเนสโก 6 ข้อกำหนดรวมเป็น 10 ข้อกำหนดที่สามารถใช้เป็นตัวกำหนดในการที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ และสามารถพัฒนาเพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลกต่อไปได้ในอนาคต

ประเด็นที่ 2 กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดบางหลวง ร.ศ.122 พิจารณาจากศักยภาพของสภาพแวดล้อมปัจจัยภายในและภายนอก

ตารางที่ 3 สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน

ประเด็น	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ด้านการตลาด	อาคารมีรูปแบบของสกุลช่างมีการบำรุงรักษาบูรณะและอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี	อาคารชำรุดทรุดโทรมขาดการดูแลรักษา
2.ด้านบุคลากร/โครงสร้าง	การบริหารชุมชนที่ร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ตลาดเก่าเพื่อการท่องเที่ยว	ชุมชนขาดการร่วมแรงร่วมใจและไม่มีความรู้และเข้าใจในการอนุรักษ์ตลาดเก่า
3.ด้านการเงิน/บัญชี	มีเงินจากค่าเช่าพื้นที่และมี การปันผลทุกๆ 2 ปี	เก็บค่าเช่าถูกมากในอัตราต่อตารางเมตร ต่อเดือนเมื่อเทียบกับรายได้
4.ด้านการบริหาร	มีบริษัทจำกัดบริหาร มีพื้นที่ว่างเหมาะสมกับยุคสมัยมีโรงเรียนภาษาจีนและดนตรีจีน	เป็นรูปของของบริษัทบริหารตลาดทำให้เทศบาลไม่สามารถเข้าไปดำเนินการพัฒนาได้
5.ด้านชนบ ธรรมนิยม ประเพณี	สังคมมีการพัฒนาสืบทอดต่อกันมาจนมีอัตลักษณ์ที่สามารถเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว	กฎหมายอาคารยังไม่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ อาคารใช้ประโยชน์ไม่ประสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของชุมชน

จากตารางที่ 3 สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน ด้านการตลาด ด้านบุคลากรและโครงสร้าง การเงินและการบัญชี การบริหาร และขนบธรรมเนียมประเพณี นำทั้ง 5 ด้านมาจัดเป็นปัจจัยให้ชุมชนตลาดเก่าแห่งนี้ประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 4 สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก

ประเด็น	อุปสรรค	โอกาส
1.เศรษฐกิจ	ภัยธรรมชาติจากน้ำหลาก	การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ได้ผลเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว สินค้าชุมชนมีรายได้จากค่าเช่าค่าบำรุงสถานที่และค่าแรง สามารถขยายแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มได้โดยรอบ
2.กลุ่มลูกค้า		ใช้ความโดดเด่นของอาคารร้านตลาดที่มีศิลปสถาปัตยกรรม จัดการท่องเที่ยว
3.สังคม วัฒนธรรม	คนในชุมชนขาดความสามัคคีและการเสียสละ	มีงานประเพณีที่ไม่เหมือนใครมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม

ตารางที่ 4 สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก

ประเด็น	อุปสรรค	โอกาส
4.กฎหมาย ข้อบังคับ นโยบายรัฐ	รูปแบบบริษัท การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาตลาดจากภาครัฐและการเมือง กฎหมายโรงเรียนยังไม่สามารถบังคับใช้ได้	
5.คู่แข่ง	ร้านสะดวกซื้อ	การมีตลาดนัด
6.การสนับสนุน	วัสดุแบบดั้งเดิมที่จะนำมาปรุงแต่งอาคารมีราคาแพง	งบประมาณในการจัดงาน ประเพณี จัดทำเอกสารเผยแพร่สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยว ชยายพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว
7.เทคโนโลยี	ไม่มีสกุลช่างที่มีทักษะในการซ่อมแซมอาคาร	การเผยแพร่ทางเว็บไซต์ สื่อโทรทัศน์ สนับสนุนเทคโนโลยีการจัดแสดง

จากตารางที่ 4 สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก ด้านเศรษฐกิจในชุมชนต้องดีมีรายได้เพิ่ม การมีกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงประวัติศาสตร์และบริโภคนิยมสร้างสังคมวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนใครโดยเฉพาะอาหารดั้งเดิม กฎหมายข้อบังคับนโยบายรัฐยังไม่มีผลบังคับใช้การมีคู่แข่งที่เป็นร้านสะดวกซื้อหรือตลาดนัดเป็นสิ่งส่งผลดีต่อตลาดเก่า

เมื่อชุมชนสร้างองค์กระบวนมีส่วนร่วมทำให้เกิดการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนและเทคโนโลยีสื่อสารเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารของชุมชน จากสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในสามารถมีปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วยเอกลักษณ์อาคารด้านสถาปัตยกรรมผังเมืองหรือภูมิสถาปัตยกรรม ชุมชนมีวิถีชีวิตทางชาติพันธุ์และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองและแสดงถึงประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำชุมชนตลาดมีความเข้มแข็งรับผิดชอบ ร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆและมีความรักในท้องถิ่นบ้านเกิดและความต้องการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชนการ มีเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการค้นหาและนำความรู้และกิจกรรมใหม่ๆ มาดำเนินการ

11. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าศิลปสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ของตลาดบางหลวง ร.ศ.122 ประกอบด้วย 1. ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 2.อาคารเรือนแถวไม้ 3.ศาลเจ้าแม่ทับทิมและโรงเจ บวนฮกตึง 4.วัดบางหลวง เปรียบเทียบกับตลาดสามชุก [15] ความสำคัญมากที่สุดในยุคเริ่มต้น [3] ตลอดจนการได้รับอิทธิพลตะวันตกผสมผสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมจีนและพื้นถิ่น ตามคติความเชื่อของการจัดตั้งศาสนสถาปัตยกรรม [16] เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขของการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดของยูเนสโกและ

สมาคมสถาปนิกสยามฯและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ประเพณีย่านชุมชนเก่า [19] [22] [23] [18]

แนวทางการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 การดำเนินการ 6 ขั้นตอนถือว่ามีความต่อเนื่องกัน และได้มีการดำเนินการหลายแห่งในโลกที่องค์การยูเนสโกให้ความช่วยเหลือหรือแม้แต่ตลาดเก่าสามชุกที่ได้รับรางวัลนั้นก็ได้รับการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประวัติของอาคาร ในการคุ้มครองคุณค่าและความงาม ทางวิทยาการ ทางประวัติศาสตร์ และความงามตามธรรมชาติ มีแนวทางในการอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์ที่เป็นสากลพัฒนาเกณฑ์มาจากยูเนสโก สอดคล้องงานวิจัย[14][17][18][19] การสำรวจอาคารและจำแนกวัสดุตั้งเดิม เป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคาร การสำรวจอาคารนี้สอดคล้องกับงานวิจัย [17] [20] [25] มีแผนการทำงานให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เชิงภูมิสังคม ภูมิวัฒนธรรม นิเวศวัฒนธรรม ชีวิตวัฒนธรรม ทำอาคารสถาปัตยกรรมให้กลับมามีชีวิต สอดคล้องกับแนวความคิด [4] [2] [20] และจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ปรัชญาที่แท้จริงของการทำนุบำรุงการเก็บรักษาหรือประสบการณ์ที่จะอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์[16] [19] การเขียนรายงานและการบันทึกภาพในระหว่างการทำงาน จะช่วยในการอ้างอิงและเป็นข้อเสนอแนะไว้ในระบบของฐานข้อมูลสอดคล้องงานวิจัย [17] [20] [24] การจัดตั้งหน่วยงานบำรุงรักษาตามขั้นตอนที่กำหนด ภาครัฐจะต้องมีหน่วยงานมาดูแลอาคารที่เป็นประวัติศาสตร์ โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้เพื่อให้อาคารคงสภาพแบบดั้งเดิมไว้ สอดคล้องกับแนวทางของการจัดทำอารยสถาปัตยกรรมของการเคหะแห่งชาติที่มีมาตรฐานข้อกำหนดไว้ [17] [20] [25]

การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง ร.ศ.122

กลยุทธ์ด้านความสัมพันธ์กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาตลาด จะต้องรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายกับตำบลข้างเคียง [21] ช่วยเหลือกันในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยว [22] การประสานงานกับกลุ่มเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับเครือข่ายนักวิชาการภายนอกให้เกิดการวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นระบบ การพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ มีการจัดทำแผนงานพัฒนาระยะสั้น ในการสร้างระบบป้องกันน้ำท่วม ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อป้องกันความร้อน สะพานอารยสถาปัตยกรรม สร้างศูนย์บริการการท่องเที่ยว สร้างองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นการฟื้นฟูอาหารดั้งเดิม รมรงคในการใช้กฎหมายอาคาร การพัฒนาบุคลากร พัฒนาตลาดมีชีวิตพิพิธภัณฑ์มี

ชีวา จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร การพัฒนาชุมชนตลาดให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของคณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) และแผนระยะยาวเริ่มที่จัดทำกระบวนการอนุรักษ์ การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและการพัฒนาชุมชนตลาดให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของยูเนสโก [23] [24]

12. ข้อเสนอแนะ

ชุมชนตลาดบางหลวง บริษัทสหสามัคคีบางหลวง กรรมการพัฒนาตลาดบางหลวงกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษา กระทรวงมหาดไทย การท่องเที่ยว เทศบาลตำบล วัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่ และนักการเมืองท้องถิ่น ควรบูรณาการหน้าที่การทำงานเข้าด้วยกันทุกภาคส่วน ในการมีส่วนร่วมการสร้างภาคี การกำหนดวิสัยทัศน์ แผนกลยุทธ์การอนุรักษ์ตลาด การสร้างผู้นำการจัดการอย่างยั่งยืน การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การปลูกจิตสำนึกให้เป็นคนดีมีความรักในมรดกทางวัฒนธรรมมีหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- [1] การเคหะแห่งชาติ. 2553. **โครงการศึกษาวิจัยมาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของเมือง.** กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย.
- [2] ปองขวัญ สุขวัฒนา ลาซุส. 2556. **ทิศทางการพัฒนาตลาดเก่าในเชิงอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน.** กรุงเทพฯ: งานตำราและเอกสารการพิมพ์.คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- [3] ศรีศักร วัลลิโภดม. 2547. **การพัฒนาตลาดสามชุกในเชิงอนุรักษ์.** กรุงเทพฯ: งานตำราและเอกสารการพิมพ์. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- [4] ศรีศักร วัลลิโภดม. 2539. **ความเป็นมนุษย์กับการเป็นนักมานุษยวิทยาประสบการณ์ ภาคสนามในภาคกลาง ในประสบการณ์ทางมานุษยวิทยาข้ามวัฒนธรรม.** ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมหาวิทยาลัยศิลปากร
- [5] คณะกรรมการบริหารตลาดสามชุก. 2551. **การประชุมสัมมนาแผนกลยุทธ์ตลาดสามชุก 100 ปี.** อำเภอ สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.

- [6] NHPA 1966. The National Historic Preservation Act. (NHPA; Public Law 89-665; 16 U.S.C. 470 et seq.)
- [7] Daniel Edward Williams. 2007. **Sustainable design : ecology, architecture, planning.** Hoboken : Wiley,
- [8] Ricky W. Griffin.1999. **Management ,Eleventh Edition. USA.** South-Western 5191 Natorp Boukvard Mason,OH 45040.
- [9] Kotlor Phillip. 2008. **Principle of Marketing.** Financial Times Prentice Hall.
- [10] Armstrong, Michael. 2006. **A hand Book of Human Resource Management Practic.** UK: Kogan Page Limited 120 Pentonvill Road London N19JN.
- [11] อัจฉรา จันทร์ฉาย. 2552. **เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการธุรกิจแบบยั่งยืน.** สาขาวิชาการจัดการ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- [12] Lowthrop Karen. 2014. **Hill Holt Wood and Environmental Social Enterprise.** \Forest in Lincolnshire. UK.
- [13] Kemmis, S. and McTaggart, R. (1981, 1982, 1988) **The Action Research Planner.**Deakin University Press, First edition, 1981;Second edition, 1982; Third edition, 1988
- [14] Wan Hashimah Wan Ismail and Shamsuddin, Shuhana. (2005). **The Old Shophouses as Part of Malaysian Urban Heritage : The Current Dilimma.** 8th International Conference of The Asain Planning Schools Association 11-14 th. September 2005 Department of Architecture Faculty of Built Environment University Teknologi Malaysia
- [15] พิชัย สดภิบาล. 2547. **การพัฒนาตลาดสามชุก ในเชิงอนุรักษ์.** กรุงเทพฯ : งานตำราและเอกสาร การพิมพ์. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. สจล.
- [16] สมคิด จิระทัศนกุล. 2556. **งานออกแบบสถาปัตยกรรม ไทยผีพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้า ฟ้ากรมพระยา นริศรานุวัดติวงศ์.** สถาบันศิลปสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมไทยเฉลิมพระเกียรติ. มูลนิธินริศรานุวัดติวงศ์
- [17] Goldfarb Sara Langmead. 2009. **Sustainable Heritage : Retrofittng Historic Building For Improved Environmental Performance.** Master Thesis, the Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, College Park.
- [18] กรมศิลปากรอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม.2557. **หลักเกณฑ์ในการพิจารณารางวัลรางวัลอนุรักษ์ ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น.** กรุงเทพฯ : สมาคม สถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- [20] การเคหะแห่งชาติ กองบรรณาธิการ. 2555. **อารยสถาปัตย์เพื่อคนทั้งมวล. วารสารบ้าน และเมืองเพื่อการพัฒนาบ้านและเมือง.** ฉบับที่ 16 ตุลาคม – ธันวาคม. 2555.
- [21] พิชัย สดภิบาล. 2554. **ความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ยั่งยืนของผู้ดำเนินธุรกิจบริการประเภทรีสอร์ท ในภาคเหนือของประเทศไทย.** ในการประชุม วิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 2 วันที่ 20 สิงหาคม 2554. (132-140) กรุงเทพฯ. งานตำราและเอกสารการพิมพ์. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม.
- [22] UNESCO. 2010. **Managing Disaster Risks for World Heritage.** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- [23] UNESCO. 1987.Chapter 10 From the Periphery to the Core of Decision Making – Options for Action.
- [24] U.S. Green Building Council. (2009). **LEED 2009 for neighborhood development.** Retrieved [http://www.usgbc.org/ Display Page.aspx?CMSPageID=148](http://www.usgbc.org/DisplayPage.aspx?CMSPageID=148)
- [25] พัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร. 2550. **การขยายตัวของเมืองและสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงชั้นนอกกรณีศึกษา เขตลาดกระบัง. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม,** 7 (1) ,น.1-12